

RIZA VE HUZUR

Bu yazı büyük bir edep ve ta'zimle, tevazu hudutlarını aşarak, bir kul olan bana, mektup yazan kıymetli bir profesöre cevaptır.

Sayın Profesör, inci taneleri gibi güzel kelimelerle süslü mektubunuzu dikkatle okudum. Naçiz şahsıma gösterilen her türlü ulvî his ve nezakete aynı ağırlıkla mukabelemi kabul ediniz.

Muhterem efendim, benden sorduğunuz sualin cevâbını akıl ve zevkinizin doyacağı kadar bildiğimize hiç şüphem yoktur. Bilginizin sizi ve bir çok insanları doyuracak ve irşad edecek mertebede olduğunu anlıyorum...

"Rıza ve Huzur", "Edep ve Hâyâ", "Günâh, Sevap ve Ecir" nedir? Sualinize ben:

Rıza ve huzur hasretiyle değil de, rıza ve huzur deryâsı içinden cevap vereceğim... Denizdeki balığın anatomisini, her türlü hususatını, biz insanlar, dışarıdan tetkik edip anlıyoruz. Bu tetkik ve anlama, çok geniş ve vâsidir. Bu anlamanın bir de balık tarafından tarif ve îzahı vardır. İşte ben de size balık vaziyetinde bulunarak, rıza ve huzuru kısaca anlatmağa çalışacağım. Zannedersen, bu sualin benden soruhnasındaki gaye de budur.

Cenâb-ı Allâh, Celâl sıfatının tecellisini arzu etmez. Bundan dolayı (Zül'intikam) sıfatını Kur'ân'da kanunî umdeler halinde kullarına hediye etmiştir. Cemiyet içindeki ahlâk, adâlet ve doğruluk hasletlerinden ayrılan kulların cezalarını ta'yin ederek, yine kulları vasıtasıyla ve bir cemiyet nizamı halinde suçlulara tatbik ettirir. Bu kanunları harfiyen tatbik eden kullar, her türlü belâdan masun olarak imrar-ı hayât ederler. O zaman Cemâl sıfatının mazharı olarak, iyi insan, kâmil kul mertebesinde güzel, helâl rızıklarla merzuk olurlar.

"Ahlâk, adâlet, doğruluk ve şefkat prensipleri haricindeki hareketler benim gayretime dokunur. O zaman celâl sıfatımla tecellî etmek isterim..." Der...

İşte "RIZA" demek, Celâl sıfatını harekete getirmeden, Cemâl sıfatına şükürle bağlanıp, sabır kanatlarıyla Resûl'un Ravzası'nı süsleyen temiz semalarda salâtü selâm cıvıltıları getirerek illiyine doğru uçup gitmek.... İşte rıza.... İşte huzur buna derler.

Sayın Profesör, size bu kadar kâfidir... Merak hududundan çıkan hasretiniz bir müjdedir. Bazıları bir şey öğrenmek için merak saikasıyla bir hasret duyarlar. Bu hasret sahtedir. Bunda hulûs ve teslimiyet yoktur. Sizin hasretiniz hakikî yolunda bulunandandır. Bundan dolayı mânevi bakımdan gıptaya lâyıksınız. Bu husustaki düşünce ve gidişiniz, bizim gözümüzle doğrudur. Yolunuz nûrlu olsun...

Emr-i ilâhîyi bihakkın yerine getirmeden Allâh'dan bir şey istemek hâyâdır. Hâyâ makamında kul ancak, saray-ı ilâhîye girebilir. Saray-ı ilâhîyenin adab-ı muaşeretini bilmeden, burda yürünemez. Siret-i Resûl, Ahlâk-ı Resûl buranın adabıdır. Bundan dolayı Rahmet-i Sübhaniyye kalb-i pâk-i Resûl'e inmeden, onun parçaları olan kullara yetişemez. Onun için her münâcâtın başında Resûl'e salâvat getirmek icabeder.

Bu usulü kendi kudreti derecesine göre insanlar ya takib ederler, yahut takib etmezler.. Bu takipte hata daima insana raci bulunur. İnsan bu yol üstünde şeytan ile birliktedir. Hata bazan doğru, bazan hata şeklinde görülür. Bunların kul farkında değildir. İnsan sevdiklerinin hatalarından dolayı üzüntü duyar. Bu duygu, Rahim esmâsının kula göre tecellî miktarıdır.

Bu tecellînin altında acımak gizlidir. Fakat esmâ-i ilâhîyenin (Rahîm) 'in altında acımak gizli değildir; gizli olsa o sıfatlıktan çıkar... Soğuk su ateşi giderir. Bu gidermek, ağzı kuruyan veya içi yanan adama suyun acıdığından değildir. Suyun, ferahlık verici hassası olmasındandır. İşte Rahmetenlil âlemin olarak gönderilen Resûl, Allâh'ın Rahim esmâsının pınarının hazinesinin musluğu gibidir.. Bu sıfatın Resûl'de tecellîsi murad-ı ilâhîdir. Bu tecellîye çarpamak (Şefaath) denilen, Resûlün (Kulun hatasına karşı duyduğu kalb-i mübârekelerindeki üzüntüyü kaldırmak için Cenâb-ı Hâk tarafından hediye edilen destur)u ortaya çıkarır.

Şefaât, dilemek, istemek aslında Rahîm esmâsının Resûl'de tecelli eden acımak lifinden yardım talep etmektir..

Şefaât etmek demek, Rahîm esmâsının kulun kaldırabileceği miktarda olanını Rahîm sıfatına çarptırmak demektir.. Onun için Allâh'ın izni olmadan Resûl şefaât edemez sözünün mânâsı böyle fehm edilir.

(Te vessül) ise dilemek, istemek lifinden çıkan rahmeti istemektir. Te vessülde kulun tahammülünün fevkinde Rahîm esmâsı tecelli eder. Kul kurtulur; fakat an-ı vahitte erir.... Te vessülün altında acımak yoktur. İnsan evvelden hazırlıksız ise yuvarlanır... Te vessülde bir hususîyet, şefaatte umumiyet gizlidir. Rahmet çeşmesinin pınarının fışkırdığı yer Resûl olduğu için şefaât herkese yapılacaktır; arzu etse de etmese de... Zîra Rahmetenlilâlemindir, O Resûlü Kibriya.. Şefaât etmem dediklerine bile şefaât edecektir, O Mahbubu Hüdâ.. Te vessül tehlikelidir. Hak etmeyene te vessül etmek edep harici bir iştir. Rahîm esmâsının altında kalb-i pâk-i Resûl gizlidir. Fakat Râhim esmâsının altında acımak yoktur. Acımak olsa (Kahhar, Zülantikâm) esmâlarının mânâsı kalmaz... Zîra sıfat-ı ilâhiyye yekdiğeri cerh edemez. Yekdiğeri tamamıdır. Ancak tecelli şekillerine göre başka başka görünürler.. Rahim esmâsı kalb-i Resûl'de (Acımak) Şeklinde tecelli ederek (Şefaât) halinde ortaya çıkar. Rahim esmâsının yoğurduğu ve yıkadığı kalb-i mübârek-i Resûlde parlayan (Rahim) ismi acımak suretinde tecellî eder; kul anlasın diye..

Esmâlar, kuldaki tecellîlerine göre tezahür eder. Hangi esmâ daha ziyade tecellî ederse o kul o şekilde bir insan olur... Can almağa mahsus Azrail (Mümit) esmâsının tecellîlerini yerine getirir. Esmâ doğrudan doğruya sudûr ederse canlı hiç bir mahlûk kalmaz. Kelâm-ı ilâhî Resûl'e {Cebraîl} ile nâzil olmuştur. Doğrudan doğruya nâzil olsa kâinat buna tahammül edemez. (Kur'ânı biz dağa indirseydik paramparça olurdu.) ... Diğer büyük Melekler de böyledir....

Cenâb-ı Allâh'ın her şeyle teması vasıtalı muradetmesi, canlı cansız bütün kâinat ve mevcudatın tahammülsüzlüğündendir. (Biz insana tahammülünün fevkinde yük yüklemeyiz) Âyeti budur.. Esmâların birleştiği (Zâtullah) 'ın küçük bir tecellîsine tahammül hududu giremez. (Lilcebeli cealehû dekken) bunun beyanıdır. İşte şefaât bu tahammülsüzlüğü tahammül edilir hale getirmek için Resûl-i Ekrem'e verilmiştir.

Ya Rahîm esmasının mazhariyetine nail olmak için kulun Rahim ve Şefik olması lâzımdır. Hayvanlara, nebatlara Rahîm ve Şefik olmayan kimseye bu esmanın yardım ve iltifatı yoktur. Rahîm ve Şefik olan kimse bunlardaki sırrın farkında olmandır.

Allâh kapısına ancak bu sıfatla yanaşılır.. Aksi, ne mergup ne de mümkündür. Çiçeği vazoya koyup güzelliğinin seyr ve kokusunun alınacağına, dalında iken, Allâh'ı zikir halinde bulunurken seyr ve duymak arasında büyük fark vardır. Devranı dışarıdan seyretmek ile, halkaya girip devretmek arasında binlerce fersah, binlerce yıl arası kadar fark vardır.

Dalından ayrılan, topraktan sökülen halkadan koparılmıştır. Halkadan koparılmış olan nesne artık zincir değildir. Basit bir parçadır. Parçada iş yok. (Kül) de iş vardır. Ben, sen, o, biz, siz, onlar yok, hepsinin mecmuu ayrılmaz. (O) vardır. (O) ile iş yapan, ibâdet eden için artık düzme, çatma, mekân, mevki, yer, cihet mefhumları yoktur.

Bunlar (Ben, O, Biz, Siz, Onlar) formülünden aynlamıyanlarda, akıl erdiremeyenlerde mevcuttur. (Hayy) 'ı (Mümît) yapmak isteyen o un ismiyle bunu yapmalıdır. Aksi halde haram, küfür, şirkir. Cezasının affı da yoktur...

Ateş her şeyin hakîkatını ortaya koyan bir nîmettir.. Amber ateşe atılmazsa güzel kokusu çıkmaı...

Ateş (Hayy) 'ın hakîkatını izhar eder. Binlerce, yüzbinlerce kimse bunun farkında değildir.

Ateşin içinde nûr, ateşin içinde gül bahçesi, ateşin içinde yeşil çimen, ateşin içinde nîmet, ateşin içinde rahmet, ateşin içinde (Söylenemez) vardır... (Söylenemez) dedik ya aranırda bulunur... Bunları anlamak ve bulmak için hastalanmak lâzımdır. Hasta olmayanın yanına doktor gelmez, hasta olmayan da doktora gitmez. Rahîm ve Şefik esmâsını hastalanacak derecede kendine mal etmek lâzımdır. O zaman doktor ayağına gelecektir.

Her perde Rahîm ve Şefik esmâsı ile açılır. Her makama bu haslet ile çıkılır. Huzurdan maksat divân değildir. Cemâlde erimek demektir . Huzur rahatlık değildir. Bu yanlış anlayıştır; bir büyüğün önu de değildir. Huzurun rûhanî mânâsı erimek, o şeyle karışıp ortadan kaybolmaktır. Meselâ:

Sütte şeker erirse huzur teessüs eder. Fakat huzur sütün müdür? Şekerin midir? Kim kimin içinde erirse eriyen huzura kavuşmuştur. Eridiğin muhit huzurun kendisidir, Çabuk erimek için Rahîm ve Şefîk isimli şeker olmalıdır...

Hakiki Rahîm ve Şefîk olan insan için mertebe, makam yoktur. O kendisi bir makamdır. Suyun içinde eriyenin makamı olur mu? O hep sudur .. Su azizdir. Eriyeni de aziz eder. Ceâalde eriyen Cemâlli olur... Hâlli kimselerden niçin zevk duyuyorsun, onlar konuştukları zaman her şeyi unutuyorsun... Zîra bu kimse erimek için sırada bulunanlardandır... Sırada bulunanlar böyle olursa, sıradan çıkmışlar nasıl olur? Hele bir düşün bakalım... Bütün kabiliyet ve hünerlerinizi gösterseniz tarif edemezsiniz; bu muntıkada Âyet'ten, Hâdis'ten, helâlden, rızıktan bahsetmek geri geriye gitmek demektir. Aman itiraz veya fikir beyanı için dilini oynatma. (Lâ tüharrık bihi lisâneke lita'cele bih)

Zahiri âmeller daima gönüllerin batını hallerine bağlıdır. Şek ve şüpheye düşmek kalbin basiretine sataşmak ve içindeki sırrın nûrunu söndürmektir. İnsan tatmin mertebesine gelinceye kadar akıl ile ihtilâf ve kavga halindedir. İnsanı mutmaine mer tebesine çıkaran temiz ahlâkıdır. Bu mertebeye çıkmak için insan yıpranır. Vücudun yıpranmasından tasa etme, ağaçta çiçek dökülünce meyva baş gösterir bilir misin?.

Şimdi de, günâh, sevap ve ecîr kelimelerinin altında gizli ve herkesin vehleten anlayıp da izahını güçlkle yaptığı bu tabirleri biraz eşeleyelim:

Kulun Allâh'a karşı olan şükrünü ifa etmemesi ve bunda devam etmesi edep dışı bir iş olur ki buna günâh derler... Hakikat ortaya çıktığı gün, kul kendi cezasını kendi verecektir... Büyük bir utanma içinde yoğrulacaktır. Buna ister insanoğlu inansın, ister inanmasın bu hakikat bir gün muhakkak olacaktır... Günâhın cezasını Cenâb-ı Hâk kulun kendine bırakmıştır. Günâhı inkâr ve red hududuna girerse neuzubillâh küfürdedir. Gazab-ı ilâhî, azâb-ı ilâhi deryasına düştü demektir... Günâhı tövbe ile temizlemek, yok etmek lâzımdır. Küfrü ise ancak tecdid-i îmân temizleyebilir.. Allâh'a karşı şükür ifasında lüzumlu işleri yaparken hasbelbeşer, hazı gaflet ve arızalardan dolayı şükrün zamanını, icrasını sekteye uğratırsa o günâh değildir... Bu durum gaflet içinde ihmâldir.. Bu hal istiğfar ile yok edilebilir. Günâh ve küfür ise, istiğfar ile giderilemez.

Sevab: Sokakta elbise ile gezmek bir edeptir. Bu cemiyet kaidesidir. Ceketi düğmeli gezmek ise iyi bir hassadır. İşte bu hal sevaptır. Daima bu hal içinde bulunmak ecre kavuşmak demektir. Sevâb, Allâh'ı her yerde görür gibi hareket eden bir adamın ahlâk ve karakteridir (Cenâb-ı Allâh tarafından kendisine verilen bu hal ve edep) .. İşte sevap budur... Ecîr ise bu halin hüccet vesikasıdır. Yâni bu hal senin olsun daima öyle ol demektir...

Allâh'ın af ve mağfireti diğer nîmetler gibi fâzl ve keremindedir. Rıza-i ilâhî amelin kendisine değil de, rûhî muhasebedeki olan hulûsu kalbe karşı tecellî eder. Rızâ ilâhî baha ile değil, bahane ile dir. Nâdim olmuş bir günahkârın tövbesi barigâhı izzette Meleklerin âvazei tesbihinden ziyade mazharı hüsnü kabul olur... Günâhı hiç işlememek mümkün değildir. Allâh'ın Gâfur ve Rahîm isimlerinin tecellîsi ancak yeryüzünde günâh işlemekle olur. (Sizler eğer günâh işlemeseydiniz Cenâb-ı Hâk günâh işler bir başka kavmi halk ederdi.) Hâdis-i Şerîf... Tövbe ve istiğfar, istiğfar günâhı olmayanların temiz bir elbise üzerine konan tozları silmesi gibi salihlerin fırçasıdır.... Tövbe ise günâh işleyenlerin lekeleri yıkaması içi bir rahmet yoludur... İnsanların işledikleri bazı günâhlar vardır ki görünmez, adeta bir koku çıkarır, onlar o muhitte bulunanlara siner, istiğfar bu günâh kokusunu günâh işlemeyenlerden giderir. İstiğfar bir mertebede bulunanlara aittir. Tövbe ve istiğfar ise birlikte avam içindir. İnsanın yaptığını bilmesi lâzımdır. Kuru tövbe veya istiğfar bir şey ifade etmez. Resûlu Ekrem'in buyurduğu yolda tam yürümeyen, araya dizi haricine çıkanlar için bir şey ifade etmez. Dizide doğru gidiyorum diye bir çok uğraşanlar mevcuttur. Gaflettedirler. Haberleri yoktur. İnsan dini ayarını araya kontrol ettirmelidir. Bu işi çabuk anlayabilmek, bu işin kıymetini bilmeyenlere nasip olmaz..

Cenâb-ı Allâh kitabında:

(Tur Kitâb-ı mestur. Rıfk-ı menşur. Beyt'i ma'mur. Sakaf'ı merfu Bahri mescur) dan bahsediyor. Bunlardan murad İNSANDIR... Turdan murad nefistir. (Biz Musa'ya Turun sağ canibinden nidâ ettik .) Buyuruyor.. Sağ canip nefis canibinden demektir. Kendi hüviyetinden demektir. Bir de dağ mânâsına olan tur vardır. Musa'ya Tur'da hasıl olan tecellî nefis canibindedir. Dağ, mekân-ı ibadettir. Dağın erimesi Musa'nın kendisinde fanî oluşudur. Bayılması, nefsin izmihilâli demektir. Musa'dan artık eser kalmadı. Musa

Allâh'ı görmedi. Allâh Allâh'ı gördü. (Lenterâni) yâ Musa beni el bette göremezsin... Sen mevcut oldukça ben sende gizliyim. Eğer beni bulursan sen yok olursun demektir . Zîra kadimin zuhuru hâ-disi yok eder. (Ben kaybolunca o aşikâr oldu, o aşikâr olunca beni kaybetti.) diye duyup söyleyen Hz. Ali bunu anlatmak istemiştir. Musa'ya (Nefsi bırak da öyle gel) buyurulmuştur.

İşte insanda hakikat-ı ilâhîye tabir olunan mesele budur. On-dan dolayı şek ve şüpheye düşmek kalbin basiretine sataşmak ve içindeki sırrın nûrunu söndürmektir.

Aziz dostum, binlerce senedir bu hususu akıl, ruh ve mânevi basiret kazmalarıyla eşip, bulduklarını güzel sözlerle, nesilden nesile intikal ettiren, Allâh rızasına kavuşmuş büyüklerin sözlerine itikad ve îmân, her meseleyi halleder mahiyettedir. Bir çok münevverler kendi ilim ve fen müktesebatıyla (ki bu müktesebat batının zahiri hakikat ve tefsiridir.) Müteâl Zülcelâl Hâkkında, akıl doyuracak mesnet ve delil ararlar. Dimağ çerçevesine ve akıl hududuna sığdıramadıkları şeyleri, garip bir mantık ve düşünce ile red ederler. Halbuki, bu mesele öyle değildir. Bu gibilere bizim de, kendi çapımızda tevazu ile bir cevabımız vardır. Çok kısadır. Buyurun dinleyin:

Ey insanoğlu, doğruluktan ayrılma, unutma ki suyun bir karış altında veya denizin binlerce metre derinliğinde boğulmak arasında fark yoktur...

Fazilet hastalık da olsa, ona daima razı olunuz. Zîra faziletli insanın fazileti, ölümünden sonra bile devam eder...

Bilerek kimseye, hiç bir hayvana, hatta hiç bir nebata fenalık etmeyen insan, gerçekten büyük insandır.

Terbiye ve iyi ahlâk sahibi olan adam, ne halde bulunursa bulunsun, gene insandır. Fakat bu iki nimetten mahrum olan adam, dünyada her şey olabilir, yalnız insan olamaz. Mânevi ve ahlakî bilgi, dış âlem Hâkkındaki cehaleti daima teselli edecektir. Ve bu daima böyle kalacaktır. İmân ise beş duygumuzun duyusuna aykırı olarak bir şey göstermez. Onların sezemediği şeyleri öğretir. İmân aklınıza, duygunuza zıd bir şey değildir. Onların üstünde bir inanıştır.

Aklın kontroluna her şeyi vurmak istersek o zaman îmân saçma, gülünç gelir size...

Allâh'ı hisseden akıl değil; Kalb'dir. İşte imânın , insana öğrettiği şey, budur...

Akıl olmasaydı, insanlar his ile hayatlarını sürdürürlerdi. Fakat başlarını bir türlü secdeden kaldıramıyacaklardı...

İbadet, insanı kâmileştiren ve yükselten en kuvvetli âmildir.

İbadetle güzel huylar kazanılır, insan kıymetlenir. Bunun ne kadar çetin ve başarılması güç olduğunu, kendini islâha çalışan insan idrak edebilir. Allâh'ın sevdiği kulları arasına katılmak, elbet-teki kolay olamaz. Kuvvetli irade, geniş tahammül lâzımdır. Haki-ki ibâdet eden, şefkat ve merhamet hislerinin daima esiri olmuştur. Kendini bu esaretten kurtaramaz. Fakat yalnız ibadet de bir şey ifade etmez. İbadet, bir kül, bir bütündür. İhsan ve keremi, ibadete arkadaş etmek lâzımdır. İbadetten maksat, ihsan ve kereme kavuş-maktır.

Kur'ân okumak dilin ucundan çıkar. İhsan ve kerem için düş-müşe yardım, canın ortasından gelir. İhsan ve kereme kavuşan in-san ise, bir âyet olur. İhsan ve kereme kavuşamıyan insan Allâh'ın güzel kulları arasına giremez.

Toprak altında bir kış sabırla tahammül eden buğday tanesi insanoğlunun en aziz bir nimeti olmak için nerelerden geçiyor bili-yor musunuz...

Harman... Çırçıplak olmak için...

Kalbur... İçine karışandan kurtulmak için...

Değirmen... Beyazlanmak için.. Hamur... Yumuşamak için..

Ateş... Aziz nimet olmak için...

Aziz olmak için bu kadar çileden ve ateşten geçen buğday, ta-ne olmak için de; Sa'y, mevsim, toprak, su, güneş, sabır, hem de kar altında, tekrar Sa'y... Harman, kalbur, değirmen, hamur, ateş... Bu kadar çileden sonra aziz oluyor.

Bu sessiz, sözsüz intizamlı çile, onun nasibi, fakat bu çileden aziz olarak çıkıyor. Yâni buğday velâyet mertebesine erişiyor, de-mektir; Velâyet mertebesine erişen bir kimsenin sırrını, hâlik bir per-de ile örter... Bu perdeler bir takım geri beşeriyet vasıflarıdır... Hâ-

lik bu vasıflarla, o velisinin ya bir ayıbını meydana vurur, yahut bir hünerini ayıp şeklinde gösterir.....

Batını üstün anlayışla nûrlandırılmış olanlardan başka hiç kimse, bu gizli velilerini teşhis edemez. Buğdayı bu halinden, bu çilesinden hiç kimse döndürmeğe kâdir değildir. Hâlikın kendisiyle meşgul ettiği insanları, hallerinden döndürmeğe kimse kadir değildir .

Kendisine koşarak gelip müjdelediler... Büyük düşmanın öldü... Yüzünde bir sevinç alâmi görülmedi.. Bil'akis kederlendi. Müjdecî haberi anlamadığını zannederek tekrarladı.. Gayet sâkin bir sesle müjdecîye; benim ölmeyeceğimi, dünyaya temel atacağımı kim söyledi dedi...

Şu muhakkaktır ki bu kâinatın bir menşe'i, bir yaratıcısı, bir hâlikı vardır. Onun üç büyük vasfı vardır. Halk eder... İdame ettirir... Yok eder...

Onun mahiyetini tayin ve teşhis edecek hücre insan dimağında yoktur.